

ВІДЗИВ

на автореферат дисертації Зверева Євгена Олександровича на тему: «Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук по спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

Міжнародно-правові договори, особливо у сфері прав і свобод людини, посідають наразі найголовніше місце у системі джерел права всього сучасного людства, є головною складовою світового правопорядку. Базуючись на стандартах, визначених міжнародно-правовими договорами, національні державні органи вибудовують власні правові системи.

Втім, самі по собі міжнародно-правові договори є також важливим елементом національного законодавства. Вони, як правило, істотно відрізняються своїм стилем викладення змісту норм, більшою кількістю норм-принципів та концепцією правового регулювання, від звичайних законів та підзаконних нормативно-правових актів, що є чинними в певній національній правовій системі. Відтак постає проблема щодо виокремлення і вивчення специфіки тлумачення їх положень та надання відповідних наукових рекомендацій, формулювання наукових висновків, які допоможуть захисту прав людини та формуватимуть національну доктрину у сфері практики застосування і тлумачення міжнародних договорів.

Зважаючи на викладене, обрана тема дослідження є безперечно актуальною, особливо беручи до уваги реалії вітчизняної правової системи, яка знаходиться у стадії трансформації і руху до юридичних стандартів і правових цінностей Європейського Союзу.

Визначені автором мета та завдання дослідження є логічно послідовними, виокремлюють проблематику, що має як наукову, так і практичну цінність. Подальша структура роботи відповідає задекларованим завданням наукової розвідки, і завершується ґрунтовними висновками.

Перший розділ роботи охоплює питання загального характеру щодо міжнародних договорів та їх місця у системі національного законодавства. Другий розділ стосується питань тлумачення міжнародних договорів. Третій розділ присвячено методам і способам тлумачення міжнародних договорів.

Останній розділ стосується тлумачення міжнародних договорів судами України.

Дослідження має теоретико-правовий характер, при цьому дисертант активно використовує здобутки філософської науки та науки міжнародного публічного права, що лише посилює авторську аргументацію. З автореферату випливає, що здобувач активно використовує судову практику як національних судових органів, так і міжнародних.

Особливо важливими для розвитку теоретико-правової думки вважаємо положення дослідження, що стосуються відмінностей тлумачення міжнародних договорів від тлумачення актів національного законодавства; рекомендації щодо використання рішень міжнародних судів, які б служили орієнтиром для українських судів; комплексна методика тлумачення міжнародних договорів національними судами тощо.

Ознайомлення з авторефератом дисертації залишає враження цілісного, достатньо глибокого дослідження, що має безпосередній вихід на практику. Разом з тим в авторефераті дисертації наявні положення, які викликають певні зауваження, націлені або ж на уточнення авторської позиції, або ж стосуються дискусійних проблем:

1. Автор неодноразово згадує в авторефераті принцип верховенства права (стор 8, 13). Більше того, перше положення дисертації, яке подається як наукова новизна, також базується на тезі, що місце міжнародних договорів у національній правовій системі слід визначати передусім зважаючи на статтю 8 Конституції України.

Проте автор не уточнює в авторефераті, що саме він має на увазі під змістом вказаного принципу. Разом з тим вітчизняній та західній юридичній літературі відомі численні різні варіанти розуміння цього принципу, які часом є діаметрально протилежними, базуючись на зовсім відмінних ціннісних базисах. Відтак, в умовах подібної багатозначності змісту принципу верховенства права, істотним чином знижується точність та обґрунтованість низки важливих положень дослідження.

2. Видається, що автору потрібно додатково пояснити свою позицію щодо відмінностей між теорією намірів та телеологічною теорією тлумачення. Адже на стор. 10 він цілком вірно вказує, що теорія намірів базується на використанні додаткових джерел про створення норми права для з'ясування намірів її автора. А телеологічна теорія з'ясовує мету існування

самої норми, у відриві від намірів її автора. Проте у Висновках до роботи (стор. 13) здобувач зазначає вже протилежне: підготовчі матеріали є уособленням і теорії намірів, і телеологічної теорії тлумачення.

Висловлені зауваження не впливають на загалом позитивну оцінку автореферату дисертації Зверєва Є.О. Слід відзначити, що автореферат демонструє, що автору вдалося здійснити самостійне, оригінальне наукове дослідження, яке розв'язує конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, і за своїм змістом відповідає спеціальності 12.00.01.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження «Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика» відповідає п. п. 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а здобувач, Зверєв Євген Олександрович, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Відгук обговорено та затверджено на засіданні кафедри теорії права та держави юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 27 серпня 2015р., протокол №1.

**В.о. завідувача кафедри теорії права та держави
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
кандидат юридичних наук, доцент**

О. М. Ковальчук

